

El la enhavo – z obsahu:

Z. Bergrová: La fratoj de Krakonošo	3
H. Filová: Irmo	9
E. Urbanová: Iam merkrede, iam marde...	13
J. Karen: Serĉado de la Blua Tono	15

La Esperantista Klubo en Praha okazigos sian regulan **JARKUNVENON** ĵaŭde la 25-an de marto 2004 je la 16-a horo.

Ĉiuj membroj de la klubo kaj ankaŭ gastoj estas bonvenaj.

La regulaj kunvenoj de la Esperantista Klubo en Praha okazas ĉiŝaŭde en la kunvenejo en Praha 1, Ve Smečkách 25, kun jena programo:

13 – 14 h Libera tribuno, novaĵoj pri la movado, ĝeneralaj informoj, kuriozaĵoj, ambaŭlingve

14 – 16 h Prelegoj diverstemaj, konversaciado, nur en Esperanto post la 16-a h ekzercado de gramatiko por interesatoj.

Ĉiun lastan sabaton de monato antaŭtagmeze en la kunvenejo okazas seminario de handikapitaj esperantistoj.

Atenton! En julio kaj aŭgusto la kunvenoj de la klubo ne okazas. La unua postsomera kunveno okazos denove ĵaŭde la 9-an de septembro 2004.

Pravidelné schůze Klubu esperantistů v Praze se konají každý čtvrtek odpoledne v Praze 1, Ve Smečkách č. 25.

Dne 25. 3. se bude konat výroční členská schůze.

V červenci a srpnu se schůze klubu nekonají.

Letošní 89. světový kongres esperantistů se bude konat ve dnech 24. – 31. července v Pekingu. Záštitu nad kongresem převzal předseda čínského parlamentu Wu Pang-kuo. Téma kongresu je: Jazyková rovnost v mezinárodních vztazích. Čína se na kongres velmi dobře připravuje. 12. ledna se konala tisková konference za účasti 80 předních čínských zpravodajů. Byla už vydána řada publikací v esperantu o dějinách i současném životě Číny a překlady z klasické i současné čínské literatury a zároveň i čínské publikace o esperantu (například životopis L. L. Zamenhova se 150 fotografiemi). Tisíce mladých Číňanů se učí esperantu, esperanto se studuje na 18 univerzitách v zemi.

Čínský rozhlas vysílá denně hodinový pořad v esperantu, který je možno v Evropě zachytit v zimním období od 20.30 do 21.30 h na krátkých vlnách na frekvencích 9720 a 7265 kHz, v letním období (po 28. březnu) od 21.30 do 22.30 h na frekvencích 9880 a 11810 kHz (změna frekvencí vyhrazena), a též na internetu <http://esperanto.cri.com.cn>.

Mimo to esperantský pořad přenáší rovněž Radio Tirana od 18 h na střední vlně 1215 kHz (247m).

La 9-a konferenco de ĈEA

En la tagoj 17a – 19-a de oktobro 2003 okazis en la bela urbo Litomyšl la 9-a konferenco de Ĉeĥa Esperanto-Asocio. Tuta aranĝo estis en hotelo Dalibor, kiu dum la konferenco apartenis nur al esperantistoj. Tie okazis ne nur programoj de la konferenco, sed ankaŭ tranoktado kaj manĝoservoj.

Kiel kutime vendrede vespere estis prelegoj kaj rakontado kun projekcioj el la UK en Gotenburgo kaj pluaj esperantistaj aranĝoj kaj renkontiĝoj.

Sabate antaŭtagmeze okazis kunveno, dum kiu raportis la prezidanto V. Podhradská pri la agado de la komitato dum la pasinta jaro, plue estis raportoj pri la mastrumado kaj raporto de la kontrolgrupo, informoj pri la rilatoj kun UEA, novaĵoj el la Libroservo kaj nova kotizregularo.

Infana rondeto el Česká Třebová (gvidata de Z. Novotná) prezentis mallongan kulturalan programon.

Posttagmeze, kiu deziris, povis per buso viziti Rozan Herbejeton kaj poste trarigardi la urbon. La trafigardo finiĝis ĉe tombo de Karolo Pič, kie oni metis florojn.

Vespere okazis gaja vespero kun danco kaj tombolo.

Dimanĉe antaŭtagmezedaŭris labortraktado dela konferenco (pri Lančov, pri Esperanto-muzeo en Ĉ. Třebová k.t.p.).

La konferenco finiĝis antaŭ la tagmezo.

(Jindřich Ondráček)

Nia eniro en la Eŭropan Union estas granda okazo por Esperanto. Kaj ankaŭ por esperantistoj. Ni bone sicas, ke EU estas socio de multaj popoloj kun diversaj lingvoj. Kiam ni ĉiuj – en kadro de EU – povos libere vojaĝi, tio alportos ankaŭ grandajn lingvajn problemojn.

Iu specialisto-lingvisto antaŭ nelonge diris en nia televido, ke post kelkaj jardekoj la ĉeĥa lingvo verŝajne ĉesos ekzisti. Mi komprenas al lia antaŭtimo. Ni, malgrandaj popoloj, devos akcepti la anglan, francan aŭ germanan lingvojn. Tio signifas lingvojn de grandaj popoloj.

Sed eĉ tio ne povos solvi ĉiujn lingvajn problemojn. Ĉu ĉiu homo, precipe al malgrandaj landoj, devos koni almenaŭ tri ĉefajn lingvojn? Kaj eĉ post tio ne estas certe, ke ĉiuj interkompreniĝos. Por forigo de ĉi tiuj gravaj lingvaj barieroj estas nu runu ebleco: unu internacia lingvo, kiu preferos neniu. Lingvo facila, preciza, uzebla en ĉiu situacio.

Kaj tio estas nur Esperanto.

Laŭ mia ripenso estas necese komenci tuj instrui en lernejoj ĉi tiun lingvon, en komenco kie nedevigan lingvon. Precipe por junaj homoj tio estas tre grava, pro eblecoj de pli facilaj kontaktoj kun alilandanoj.

Mi opinias, ke Esperanto povus stari, kiel internacia helpa lingvo, apud aliaj eŭropaj lingvoj.

Esperanto donas al ni en ĉi tiu tempo grandajn eblecojn, kiel mi jam rimarkigis.

Sed ni solaj povos fari nur malmulte. Ni bezonas internaciajn kontaktoj. Estos necese kunlabori kun esperantistoj de ĉiuj landoj de EU, en la kadro de Eŭropa Esperanto-Unio.

Mi opinias, ke Esperanto jam ne povas resti nur kiel nia persona hobbio, sed kiel komuna aktivado de ĉiuj eŭropaj esperantistoj.

(Helena Filová)

Zd. Bergerová

La Fratoj de Krakonoŝo

En la Subkarkonoŝa regiono tuj malantaŭ arbaro staris dometo. Vivis tie tri infanoj, neniu plenaĝulo. Tio okazis tiel. Ilia panjo mortis jam antaŭlonge kaj paĉjon mortigis arbo, ĝi falis sur lin dum dehakado en la arbaro. Pri la infanoj estis zorgontaj onklo kaj onklino, sed kiel jam okazadas, la propra etudo estis pli proksima al ili, kaj tial ili permesis, ke la infanoj restu en la dometo kaj la plej aĝa, Cilka, kuiru al ili. Ŝiaj fratoj nomiĝis Tomaso kaj Věroš. La infanoj havis peceton da kampo, herbejon kiel manplaton, sur ĝi pomarbon, ili havis ankaŭ bovineton, kokinojn kaj hundon. Printempe la onklo venis plugi la kampeton, sed ĉion ceteran ili jam devis prizorgi mem. Tomaso dum rikolto falĉis grenon, tiun ili interŝanĝis por faruno kaj grieto, ili rikoltis iom da pizoj kaj terpomoj kaj tiel ili mem vivtenis sin. Lakton kaj ovojn ili havis, sed mankis al ili salo kaj ankaŭ sukero. Věroš estis ankoraŭ malgranda kaj griaĵon li ŝatis dolĉan. Sed por kio ili aĉetos tion, kio mankas al ili.

„Restis al ni post paĉjo sufiĉe da Krakonoŝoj,“ diras Tomaso, kiam oni komencis paroli pri tio. Ili ne emis iri al la geonkloj, ke ili bezonas salon kaj sukeron. La onklo estis frato de ilia panjo, li ĉiam ŝatis vidi ilin, sed la onklino ne, kaj tial ili iradis al ŝi kun peto nur tre nevolonte.

Krakonoŝojn paĉjo elfaris ĉiam vintre, kiam estis malpli da laboro. Li elektis el konvoj por Helado la plej grandajn kaj plej solidajn, kapon li eltranĉis el lignoŝtipeto, ĉapelon kaj kitelon li tranĉis el arboŝelo, ĉiu konusa Krakonoŝo ricevis bastion en la manon.

„Nu, kelkaj ili restis, sed – kiu portos ilin en foirejon. Paĉjo portis ilin tien mem, ĉiam antaŭ festoj...“ daŭrigis Cilka.

„Mi irus,“ aŭdigis sin Věroš.

„Vi estas la ĝusta,“ ridis Cilka. „Al la urbo estas longa vojo kaj nune oni iras sur neĝo. Do ne estas kiel somere, kiam ni iras interŝanĝi grenon.“

„Iros mi,“ sciigis Tomaso. „Pro tio mi komencis paroli pri tio.“

„Se iu iros, do ni ĉiuj,“ decidis Cilka.

Kaj tial la infanoj varme sin vestis, kiel ili nur povis, fermis la dometon je kroĉanso, ŝlosilon ili ne havis, kaj ankaŭ – kiu kion prenis en tia malriĉa mastrumaĵo. Kaj ili ekpaŝis. Krakonoŝojn portis Tomaso en korbo kovritajn per tuko.

Komence ili iris bone. Estis matene, neĝo iom knaris kaj brilis, poste ankaŭ la suno lumis kaj la infanojn preskaŭ ravegis, ĉio en la sunlumo trembrilis kaj pikis la okulojn. Tiam ili iris sur deklivoj. Prefere ili iom deflankiĝis en arbaron, tie estis ombro kaj ŝajnis, ke estas pli varme. Ili iris kaj iris, sed ho ve, iliaj ŝuoj tramalsekiĝis, ili ne estis tro solidaj.

„Věroš, piedfrapu,“ ordonis Cilka. „Vidu, kiel ni piedfrapas, por ke niaj piedoj ne frostvundiĝu.“

Věroš do piedfrapis egale kiel Cilka kaj Tomaso. Sed al ili ĉiuj estis malvarme ĉiam pli kaj pli.

„Ĉi tie estas iaj piedsignoj,“ diras Věroš.

„Tondre,“ ekkriis Tomaso. „Ili estas la niaj propraj. Rigardu. Ili estas triopaj – kaj provu enpaŝi en ilin. Ili identas. Ili estas la niaj. Sur tiu ĉi loko ni jam estis ni rondiras. Ni vojeraris.“

Věroš estis ploronta, sed li kumpremis la dentojn kaj nur singultis.

„Ne timu,“ kvietigis lin Cilka, sed ŝia voĉo iom tremis. „Ni trovos la vojon.“

„Kuŝas ĉi tie dehakitaj arbotrunkoj, ni forigos de sur ili neĝon kaj sidigos nin,“ proponis Tomaso.

Kaj la infanoj tion ankaŭ faris. Ili kunportis pantranĉaĵojn, tial Cilka elpakis ilin kaj la infanoj formanĝis ilin. Sed la infanoj iel ne emis leviĝi kaj iri plu, ili ĉirkaŭbrakis sin reciproke kaj sidis.

La korbo kun Krakonoŝoj staris apude sur la neĝo. Věroš iom moviĝis, por ke estu pli varme al li, li volis rekte Edovi sin en la surtuton de Cilka, iom li puŝis la korbon kaj ĝi renversiĝis.

Subite io moviĝis en ĝi.

Ascendis el ĝi Krakonoŝoj, dume ili kreskis ĝis ili estis altaj kiel homoj kaj estis vivaj.

La infanoj ektimis, al ĉiu misŝanco ankoraŭ tio ĉi.

„Ne timu,“ diris unu el Krakonoŝoj. „Ni ne malutilos al vi. Ni estas fratoj de Krakonoŝo kaj helpas al bonaj homoj.“

La infanoj kvazaŭ mutiĝis.

„Rigardu, kiel ni konstruas dometon,“ diris alia.

Kaj jam ili eklaboris. El neĝo, kiun la infanoj formetis de sur la arbotrunkoj, Krakonoŝoj faris neĝbrikojn kaj konstruis bele de la tero. Ili foruzis por tiu verko ĉiun neĝon el la ĉirkaŭaĵo, kaj la dometo estis baldaŭ preta eĉ kun la tegmento. Tute sama kiel tiu, el kiu la infanoj matene eliris. Sed nun jam estis vespero.

„Nu, bonvolu internen,“ diris unu el Krakonoŝoj kaj malfermis pordon.

La infanoj starigis sin kaj eniris en la dometon. Estis tie varme kaj agrable, kiel hejme.

„Kaj kion vi?“ Věroš demandis Krakonoŝojn, ĉar kelkaj ankaŭ transiris sojlon.

„Pri ni ne timu,“ respondis unu el la fratoj de Krakonoŝo, „ni devas ekip al la foirejo, por ke nin tie homoj aĉetu kaj ni povu doni al vi ian monon.“

„Ni ne volas monon,“ diris Tomaso. „Kaj tute ne kiel kompenson por vi.“

„Ni bezonas nur salon kaj sukeron. Sed pro vi ni tion ne volas, ni prefere iros peti al la onklino,“ aldonis Cilka.

„Ĉu salon kaj sukeron?“ ridis la frato de Krakonoŝo. „Jen en la korbeto estas du saketoj. En la malgranda estas salo, en la pli granda estas sukero.“ Kaj li metis la korbeton, iun li alportis de ekstere, sur plankon.

„Sed vi jam metis en ilin nur neĝon,“ miris Věroš.

„Vi vidis matene,“ kapjesis Krakonoŝo.

„Ĉefe ne iru al la foirejo,“ daŭrigis Věroš. „Ni ne plu volas vendi vin, vij a estas vivaj.“

„Ni dankas, ni dankas,“ laŭtvoĉis Krakonoŝoj. „Sed ni devas iri al la foiro kaj refariĝi la konusaj Krakonoŝoj, ĉar baldaŭ estos Kristnasko kaj homoj volos aĉeti nin por ke ili estu faliĉaj en la nova jaro.“

„Tio, ke ni viviĝis, estas propre verko de nia plej aĝa frato, la montarestro Krakonoŝo.“

„Vi iru trankvile dormi en viajn litojn, ni prizorgos nin.“

Kaj la fratoj de Krakonoŝo forpaŝis.

Kion la infanoj estis farontaj? Ili eĉ ne povis fari ion alian, ol demeti la malsekajn ŝuojn, senvestigi sin kaj enlitiĝi. Věroš ankoraŭ rapide kisis Cilkan kaj esplorpepis:

„Sed estas bonaj la fratoj de Krakonoŝo.“

Matene la infanoj vekiĝis en la litoj, en kiujn ili vespere kuŝiĝis, sed tio ne estis en la dometo el neĝo, sed hejme ĉe la arbarrando.

Cilka leviĝis kaj iris al la korbo, kiu staris sur la planko. Esti sen ĝi du saketoj. En unu salo, en la alia sukero. Ili tiom miris. Sed kie estas Krakonoŝoj?

Tomaso tuj kuris en kameron, Krakonoŝoj tie kuŝis sur breto, kvazaŭ neniu iam prenis ilin de tie. Li iris pli proksimen kaj fiksigardis ilin. Sed kia amuziĝo. Unu Krakonoŝo palpebrumis.

„Vi estas vivaj,“ ekvokis Tomaso.

„Ni ne estas,“ diras tiu Krakonoŝo. „Ni volas nur ion diri. Post kiam malaperos neĝo kaj estos antaŭ Pasko, tiam iru denove en la urbon al la foirejo.“

„Ni havas nenion por vendi,“ respondis Tomaso.

„Sed vi havas,“ oponis Krakonoŝo. „Nur rigardu tie en la hurdon.“

Tomaso rigardis – kaj la hurdo estis plena de paskaj ovoĵoj, kiajn iam pentos panjo.

„Ni dankas,“ li diris al Krakonoŝo, sed tiu kuŝis, eĉ ne moviĝis, ne palpebrumis.

Tomaso reveni sen la ĉambro kaj diris pri la miraĵo al Cilka kaj Věroš.

„Ni tamen ne vendos ilin,“ respondis Cilka. „La paskaj ovoĵoj estas post panjo samkiel Krakonoŝoj post paĉjo, ni retenos ilin.“

„Mi skulptos novajn Krakonoŝojn kaj vi povas pentri novajn paskajn ovoĵojn,“ kontraŭdiris Tomaso.

„Kaj kion faros mi,“ aŭdigis sin Věroš. „Mi scias kion, mi helpos al vi.“

„Tiu Krakonoŝo ja estas ŝerculo,“ diras Tomaso.

(Krakonoŝo estas legenda estro de la montaro Karkonoŝo.

Li estas identa kun la germana Riebezahl.)

Zdenka Bergerová

La malnovmoda pentristo Marteno

Estis iam iu pentristo. Li loĝis en subtegmento kiel ĉiuj pentristoj, verdire ne ĉiuj, sed tiuj malnovmodaj.

„En la subtegmento estas multe dal umoj,“ konfidence diris la pentristo Marteno al fraŭlino Emma, al kiu li ŝatus edziĝi, se li havus ian pli lukran profesion. Ĉar la pentristoj plej ofte multe da mono ne havas.

„Mi opinias, ke la lumo estas plejparte en la unua etaĝo,“ oponis la fraŭlino por komprenigi al la pentristo, kie ŝi deziras loĝi.

La pentristo Marteno pro sia malriĉeco estis tre malfeliĉa, ĉar la fraŭlinon Emma li ege amis.

„Se vi almenaŭ kolorigus ĉambrojn,“ menciis Emma. Al ŝi Marteno plaĉis, sed ne liaj pentraĵoj. Liajn bildojn ŝi ne konis, ĉar Marteno ĝis nun havis neniun ekspozicion. Ĉambrokolorigistoj estas finance pli bonstataj ol multaj artistoj. Nia pentristo ja opiniis sin artisto.

Li eĉ ne kunvenadis kun ceteraj pentristoj, kiuj en la grupiĝoj Mánes kaj Beseda kvetlis pri tio, kiaj koloroj estos ĉi-jare laŭmodaj kaj kiaj estos venontjare. Kaj ĉu bildoj estas pentrendaj laŭ realo aŭ laŭ revoj.

Marteno pentos laŭ revita realo.

„Ĉi tie mi pentris balkonon kun floroj. Ĝi apartenas al bela sunplena loĝejo en la unua etaĝo,“ li montris al Emma sian lastan verkon. Sed fraŭlino Emma nur paŭtis. Ŝi volis belegan sunan loĝejon, kaj ne bildon.

Marteno tamen belegan loĝejon nur pentris. Kaj antaŭ ĝi balkonon plenan de floroj. Kiam la bildo estis preta, li sidigis sin antaŭ ĝin kaj revis. Poste li stariĝis, alpaŝis tuŝproksime la bildon – transpaŝis la kadron, - transrampis la balustradon de la balkono, malfermis pordon de la loĝejo kaj eniris.

Li estis en bele meblita ĉambro, lumis ĉi tien la suno, en la centro estis ronda tablo sur ĝi brodita tablotuko, ĉirkaŭe remburitaj seĝoj. Ankoraŭ estis tie ajn mebloj, sed ĉefe sur vando pendis plua bildo. Ankaŭ unu el liaj propraj. Marteno jam preskaŭ forgesis pri ĝi, sed nun li vidis ĝin denove kiel tiam antaŭlonge, kiam ĝi estiĝis.

Kio estis sur la malnova bildo... Malgranda ĉarpentita kabano apud arbaro.

La pentristo deprenis la bildon kaj iom turnis ĝin. Kaj vidu, proksime de la kabaneto aperis vojo kaj sur ĝi iris panjo de Marteno.

„Panjo,“ diras Marteno. „Kion vi opinias, post kiam vi mortis, mi foriris el la hejmo kaj vizitis lernejon por gloraj pentristoj.“

„Tio estas bona,“ respondis panjo. „Sed vi devus pentri ĉiam kiel tiam, kiam oni akceptis vin en la lernejon pro tiu ĉi bildeto.“

„Tio ne estis pro unu bildeto, panjo, mi devis plenumi ekzamenon. Kaj poste la lernejon mi eĉ ne finis, ĉar mi ne havis monon por vivteno. Mi komencis bildojn vendi, por vivteni min.“

„Nu vidu, tio estas ankaŭ bona, mem vivteni sin,“ panjo ne lasis sin erarigi kaj laŭdis lin plu.

„Sed bildoj estas vendataj malmulte kaj mi ne havas monon superfluan.“

„Tio ne gravas,“ daŭrigis panjo. „Nur se tio sufiĉas por modesta vivo.“

„Por mi tio sufiĉus,“ diras la pentristo, „sed mi ŝatus edziĝi,“ kaj vi ne konas mian Emman.

Mi devus montri ŝin al vi. Mi desegnis ŝin, eĉ se tio ne plaĉis al ŝi.“

„Ĉefe, ĉu ŝi aspektas tiel,“ diras panjo.

„Aspektas... Ĉu vi scias kion, panjo, transpaŝu la kadron kaj venu ĉi tien en mian ĉambron.“

„Mi ne povas, mi estas en mia mondo por ĉiam. Sed vi povus ree transpaŝi la kadron kaj reveni al mi. Ankaŭ kun la portreto de Emma.“

La pentristo pendigis la bildeton de la kabano, malfermis grandajn pentristajn kovrilojn, kiuj kuŝis sur parada tablo, foliumis singardeme en desegnaĵoj kaj unu li eltiris. Tiun, sur kiu estis Emma. Li bele rulis ĝin kaj iris ree al la bildo sur la vando.

Li sukcesis depresi la bildon, kvankam li havis liberan nur unu manon. Sed pentristoj estas lertaj.

Kaj tiam li transpaŝis la kadron kaj jam li estis sur la vojo, sur kiu venis lia panjo. Nun ŝi staris tie kaj atendis lin.

„Ni povas iri hejmen, Marteno,“ ŝi bonvenigis la pentriston.

Kaj tiel ili eniris en la kabaneton. La pentristo Marteno rapide ĉirkaŭrigardis, ĉio restis egala kiel tiam, kiam li ĉi tie naskiĝis kaj elkreskis. Paĉjo sidis ĉe tablo, la pli aĝa fratino lavis vazaron.

„Bonan tagon,“ salutis la pentristo.

„Bonan. Nu, jen vi ankaŭ foje vizitas la hejmon,“ bonvenigis lin la patro.

„Ni ne estas laŭ lia gusto,“ aŭdigis sin de la vazaro la fratino Lenka.

Marteno ekkonsciis, ke efektive jam longe li ne estis tie, kie li naskiĝis, kaj kie ja ne plu vivas liaj gepatroj, sed vivas tie la fratino, kiu havas kvar infanojn. Li devus viziti ilin. La edzo de la fratino estas lignaĵisto, kiu povus pretigi por li latojn por kadroj. Certe li farus ilin malpli koste, ol pentristoj pagas en Prago. Kaj li ree povus – ĉu li povus ilin iom subteni? En la submontaro ĉiu krono estas bonvena. Sed kion pri tio eble dirus Emma.

„Estu kontenta, ke li estas ĉi tie almenaŭ hodiaŭ,“ diris panjo al Lenka.

„Mi venos, venos,“ promesis la pentristo.

„Ne, Emma ankoraŭ ne estas mia fianĉino. Nome – mi volus, sed Emma eble trovos por si iun, kiu havas pli multe da mono.“

„Do ŝi ne estas la ĝusta,“ konkludis paĉjo.

„Kiam ŝi pensas pri mono, tiam forkurigu ŝin,“ aldonis la fratino.

„Ni ankoraŭ eĉ ne vidis ŝin,“ parolmaskis tion panjo. „Do, montru.“

La pentristo Marteno metis sian desegnaĵon sur la tablon antaŭ paĉjo. Panjo alsidigis sin sur aia seĝo kaj Lenka ĉesis la Laudon kaj klinis sin super la tablon inter ili.

„Ŝi havas kurban nazon,“ ŝi aŭdiĝis.

„En realo ŝi ne havas, verŝajne mi ne desegnis ŝin bone,“ rapide kontraŭstaris Marteno.

Sed subite li ekkonsciis, ke la nazeto de Emma efektive iom oblikvas.

„Kio koncernas tion, bela ŝi estas,“ laŭdis paĉjo la pentristan desegnaĵon.

„Se ŝi estas tiel bona, kiel ŝi estas bela, tiam – dank’ al Dio – edziĝu al ŝi, sed nur se ŝi estas ankaŭ tiel bona, pri tio temas el ĉio plej multe, Marteno,“ rememorigis panjo.

„Sed tion mi ja ne povas scii,“ hezitis Marteno. „Bona ŝi estas, sed ŝi volus farti bone. Kaj tion mi ne povas promesi al ŝi. Mi ne scias, kiel mi iam prosperos.“

„Klarigu tion al ŝi – kaj vi vidos. Bele sen elturniĝoj – kaj tuj estos klare,“ esprimis sin paĉjo.

„Se vi edziĝus ĉi tie al Katka de la najbaroj,“ aŭdigis sin Lenka, „tiam vi ne havus zorgojn. Ŝi scias, ke iam eĉ post laboro ne estas oro.“

Marteno pri Katka ne memoris tuj. Poste li rememoris, ke ĉe la najbaroj ili havis ian malgrandan eterne nekombitan bubinon. Eble ŝi jam elkreskis kaj serĉas fianĉon.

„Lasu lin trankvila,“ prikiis panjo Lenkan.

„Vi devus rigardi la ĝardeneton kaj la arbaron,“ paĉjo turnis paĝon.

„Mi dume kurios al vi laktosupon kiselo,“ aldonis panjo.

Marteno eliris el la kabaneto. Alkuris al li hundo.

„Ĉi estas ĉi tie ankaŭ, Barono,“ karesis lin Marteno.

El la ĝardeno estis belega elrigardo malsupren en la pejzaĝon. El malproksimo konturiĝis Ruinoj, la tuta baseno de Bohemio estis dronanta en nebulo.

Kial mi ne estis ĉi tie tiom longe, pensis Marteno. Kaj tiam li ekkonsciis tion. Unue panjo, poste ankaŭ paĉjo, ambaŭ mortis. La fratino edziniĝis. Tiutempe, kiam li foriris, li ĝojis, ke li sukcesis eniri lernejon, li fermis post si la pordon de la hejmo.

Li promenis iom, profunde spiris la ĉi tiean freŝan aeron. Ĉi tie ĉe rando de la arbaro estas akvofonto, al ku oni iras por trinkakvo. El puto ĝi ne estas tiom bongusta. Jen estas arboj en la ĝardeneto, li grimpis sur ilin kun la buboj de najbaro. Kaj jen ĉe la ŝedo – ĉu estas eble? Ruinoj de lia eksperimento konstrui aviadilon. Kiel li tiam revis pri la fora mondo... Li reveni sen la ĉambron. - - Ĝi estis malplena. Kaj sur la ĉarpentita vando pendis malgranda fotografaĵo de la gepatroj. Ili ne vias plu, ekpensis Marteno. Subite estis al li maluje, samkiel kiam li fuĝis el la hejmo en lernejon. Li fuĝis, li konsciis, ke li fuĝis. La fratino edziniĝis ankoraŭ pli frue, ol la gepatroj mortis, kaj ŝi foriris en pli grandan domon de sia edzo – pli prokrmen al la urbeto.

Li lasis la desegnaĵon de Emma sur la tablo kaj eliris el la dometo. La vojo kondukis al la pejzaĝo.

Li trairis peceton da vojo kaj jen estis la kadro. Marteno transpaŝis ĝin reen, aperis en la bela ambro, kie li staris antaŭ sia malnova bildo. Sed kial subite ne plaĉis al li en la parada ĉambro? Li ĉirkaŭrigardis kaj sentis, ke la farboj, per kiuj li kolorigis ĝin, estas venenaj. Tia terura verdo. Li malfermis la pordon al balkono, sed tie la verdo estis ankoraŭ pli venena. Hop, jam li transrampis la balustradon kaj transpaŝis pluan kadron.

Nun li estis en sia subtegmento.

Li ja ne nostalgios ĉi tie. Li vestis sin kaj iris inter pentristojn.

Ĝuste ili estis disputantaj.

„Laŭ la realo pentri ne eblas,“ laŭtis iu.

„Nu, estas malnova afero, ke ne, sed temas pri tio, kion propre oni pentru. Mi ekzemple pentos, kio plaĉas al mi. Kaj plaĉas al mi pentri nut iom ion. Por ke mi esprimu ĉion.“

„Tio espereble ne,“ kontraŭstaris Marteno. „Ĉion esprimi ne eblas.“

„Vi silentu, vi venas ĉi tien unufoje dum la sankta tempo. Kaj vi perdis vin en la pasinta jarcento,“ fervoris tiu parolanto.

„Viaj pejzaĝoj...“ aliĝis alia.

„Vi estas simple malnovmoda pentristo,“ atakis Martenon plua.

„Do estu,“ ofendiĝis Marteno. Li surmetis surtuton kaj foriris de tiuj kverelantaj pentristoj.

Stultuloj, li malpezigis sian koron. Se ili scius, kiel eblas transpaŝi kadrojn... Sed en iliaj ŝmiraĵoj ili eble vojerarus.

Li iris laŭhazarde – kaj subite li estis en stacidomo.

Morgaŭ mi veturos por viziti la hejmon, li diris al si kaj aĉetis veturbileton. Eble tie la malnovmoda pentristo estos konvena en la pejzaĝo. Ĉi tie estas multe da venenaj koloroj.

Li eĉ ne povis tuj forvojaĝi, sed li ekkonsciis, ke li aĉetis nu runu bileton. Kio, se Emma volus veturi kun li...

Li revenis en sian subtegmenton.

Li starigis ĉirkaŭ si bildojn. Ili estis dek.

Fontano ne estas lavabo, estis la nomo de unu. La pentristo Marteno eĉ ne devis eniri en ĝin, la buboj mem divenis, ke spraji ne estas plej bone.

Eble el ili foje estos pentristoj, li ekpensis.

En tiu momento iu eksonorigis. Marteno iris malfermi – kaj li ekĝojis. Post la pordo staris Emma. Jam kelkfoje Marteno invitis ŝin en sian subtegmenton. Ŝi ĉiam rifuzadis, kaj nun ŝi estas ĉi tie.

„Mi rigardos viajn bildojn,“ ŝi diris.

Kaj tial ili rigardis kune.

„Tio ĉi estas *Nigra reĝidino*,“ fieris Marteno. Ĉar ŝi estas saĝa, neniu ŝtelas ĉe ili, ne mensogas kaj ne militas.“

„Kaj kion faras tiu ĉi bubino,“ demandis Emma kaj montris al Erika sur la bildo *Bobelo*.

„Ŝi elĵetas cigaredojn.“

„Ĉu ŝi certe volas ilin elĵeti?“ demandis Emma.

„Ni povas demandi ŝin,“ respondis Marteno kaj transpaŝis per unu kruro la kadron. „Erika, ĉu vi volas elĵeti la cigaredojn volonte?“

„Mi volas,“ respondis Erika kaj ĵetis la cigaredojn en kloakon plu.

Emma ĉe tio restis tute mirrigida.

„Marteno, Marteno,“ ŝi rekonsciigis, „vi scipovas miraklojn!“

„Tio estas nenio,“ rimarkigis Marteno malzorgeme kaj remetis la krupon reen.

Emma estis kvazaŭ en ekstazo, Marteno estis enpaŝanta en unu bildon post alia, plej longe li restis en la *Virtuala Vyšehrad*, ĉar ĝi estas tia instrua bildo. Al Emma ĉio tre plaĉis, plej multe la ĉimpanzino *Ŝimmi*.

„Ĉu mi enpaŝi bildon ne povus?“ ŝi demandis.

„Sed tute senprobleme, provu tion.“

Kaj efektive Emma sukcesis transpaŝi la kadron kaj jam ŝi estis ĉe *Ŝimmi*.

„Instruu min danci, *Ŝimmi*,“ ŝi alparolis la simieton.

„Komencu, ĝi efektiviĝos mem,“ respondis *Ŝimmi*. Kaj tiel ili kune satdancis.

„Rigardu,“ Marteno vokis Emman reen. „Tio ĉi estas la *Fratoj de Krakonoŝo*. Ili ĉiam helpus nin, se... se ni Lotus en Subkarkonoŝo...“

Emma revenis de *Ŝimmi*, sed ankoraŭ ŝi volis demandi Igoron, ĉu ŝi ankaŭ povus ricevi flugilojn.

„Tio dependas de paseroj,“ respondis Igoro. „Al mi ili pruntedonas ilin. Sed se vi ŝutus a lili panerojn vintre, tial ili pruntedonos ilin ankaŭ al vi...“

„Mi ne scias, mi ne scias, ni ne rajtas postuli multon,“ esprimis sin Marteno. „Ni ja povas vojaĝi eĉ sen flugiloj, ni havas sanajn krurojn.“

„Tio estas vero,“ revenis Emma.

„Pri nia feliĉo devas zorgi ĉefe ni mem,“ daŭrigis Marteno. „Sciu, mi ŝatus inviti vin al ni en la submontaron. Ĉu vi veturus tien kun mi?“

„Kial mi ne veturus. Ĉu vit ion opinias kiel por ĉiam?“

„Por ĉiam,“ diris decigiĝeme Marteno.

„Nu do por ĉiam. Kial ne,“ konsentis tuj Emma. „Ni jat amen povas fari ekskursojn tra viaj bildoj en la tutan mondon.“

Helena Filová

I R M O

(Nur rakonto)

Tiu longa cikatro havis sian historion.

Kiam Filipino rigardis ĝin, li ĉiam diris: „Miĥailo... Se li vivas, li certe estas bonega kuracisto.“

Mi ankaŭ konis la okazintaĵon de tiu cikatro.

Filipo batalis dum la dua mondmilito en orienta fronto. En tiu tempo li estis nur dudekjara junviro.

Post kelkaj semajnoj de bataloj li povis vidi ĉiujn terurojn de milito. Multaj liaj kamaradoj, junaj, sanaj, vivplenaj, jam pereis. Filipino vidis ilin mortadi, li vids ilin enterigi en komunaj tomboj.

Fine feliĉo forlasis ankaŭ Filipon. Li estis tre danĝere vundita, lia kruro estis disŝirita de genuo ĝis Maleno. Kun sango el profunda malfermita vundo forkuris ankaŭ lia vivo. Li ankoraŭ sentis, ke unu pli maljuna soldato per ponuko tre forte bandaĝis al li la krupon sub la genuo. Post tio Filipino jam sciis nenion. La perdo de sango estis tro granda.

Filipo vekigis en soldata lazareto.

Li ekvidis super si lacan vizaĝon de juna viro en blanka kuracista mantelo. Liaj haroj estis tute tonditaj, preskaŭ ĝishaŭte, kiel havis ceteraj soldatoj.

„Nu fine!“ li diris, „vi havis ceteraj soldatoj.“

„Ĉu vi estas doktoro? Tiel juna?“ demandis Filipino mirege.

„Ne. Nur medicinstudento. Ĝis la fino de mia studado mankas nur kelkaj monatoj. Sed nun ne estas tempo por fari diplomon laboron por doktoreco, kiam mi jam estas kapabla sufiĉe bone labori en operaciejo. Kion fari, kiam nun mankas tiel multe da kuracistoj?“ Kaj li aldonas kun ekrideto: „Jen via kruro estas mia doktoreco. Sed vi povas titoli min nur Miĥailo“, li ekŝercis.

Tiel ambaŭ junaj viroj amikiĝis. Nokte, kiam Filipino ne povis dormi, Miĥailo ofte eksidis sur la krejon al Filipino kaj ili mallaŭte interparolis.

Malgraŭ tio, ke Miĥailo parolis nur ruse kaj Filipino ĉeĥe, unu al alia komprenis preskaŭ ĉiun vorton.

Sed post nelonge Filipino devis foriri en alian hospitalon kaj post iu tempo denove al la fronto. Li nur interŝanĝis kun Miĥailo adreson, ĉar post la milito certe ili skribos unu al alia.

Kiam Filipino en unuaj pacaj tagoj revenis hejmen, ĉio estis tute alia, oli li tion imagis en tiuj kruelaj militaj tagoj. Lia patrino mortis jam antaŭ kelkaj monatoj, fratino eksedziniĝis kaj restis sola kun du malgrandaj infanoj, nervoza kaj ekscitita – tio nun estis atmosfero en lia gepatra domo. Patro mortis jam antaŭ la milito – feliĉe – ekpensis Filipino maldolĉe. Kaj Mario, lia amata Mario, ne atendis Filipon, sed infanon kun sia novedzo.

Antaŭ Filipino nun estis nur unu klara vojo. Li studos, kiel li revis pri tio post maturec-ekzameno.

Sian naskourbeton Filipino forlasis sen bedaŭro. La praga universitato signifas por li novan vivepokon.

En tiu tempo li multfoje pensis pri Miĥailo, pri iliaj netaj interparoloj, ĉu Miĥailo feliĉe revenis...

Filipo ankaŭ komencis lerni ruse, post nelonge li povis skribi al Miĥailo leteron.

Miĥailo estis en Kaŭkazo. Li nun povas havi ankaŭ alian adreson, sed liaj gepatroj certe al li la leteron sendos.

Sed Filipino ricevis neniun respondon. Miĥailo plej eble antaŭ longe forgesis.

Kiam mi ekkonis Filipon, li estis preskaŭ tridekjara kaj laboris kiel advokato. Mi nur finis gimnazion. Post nelonge (necesas aldoni – al mia mirego) Filipino al mi edziĝis.

Filipo estis bona edzo: ĉiam ĝentila, afabla kaj zorgema. Nur la vivo kun li pasis tre rapide, kaj tiel jaro post jaro trafalis en eternecon.

Ni jam festis dudekkvinjaran jubileon de nia geedziĝo. Inter kelkaj bondeziroj estis ankaŭ letero de Agneso, fratino de Filipino. Ŝi daŭre loĝis en tiu malnova gepatra dometo, ke ŝi kaj Filipino naskiĝis kaj kune travivis infanecon kaj junecon.

Kiam Filipino malfermis la leteron de Agneso, li eltrovis ankoraŭ unu koverton: - „Tio alvenis je via nomo, Filipino. Iu havis, videble, nur vian malnovan adreson“ skribis Agneso, „do mi sendas tion je via nuna praga adreso.“

Filipo rigardis, tute konsternita, koverton kun nekonata manskribo, kun rusaj poŝtmarkoj.

Letero de Miĥailo! Post tridek kvin jaroj!

Miĥailo volis viziti nian landon, ekvit denove Filipon, sed fina celo de lia vojaĝo estis Germanio.

Kompreneble, Filipino tuj respondis. Li konis ruse sufiĉe bone, en nia lando estis post la milito en ĉiuj lernejoj la rusa lingvo deviga.

Filipo skribis al Miĥailo, ke nun li vivas en Praha kaj invitas Miĥailon al ni.

Tiun posttagmezon, kiam Filipino forveturis en aerodromon por Miĥailo, mi estis tre maltrankvila. Mi volis prepari la plej bonan gastigon por la malnova amiko de Filipino, por la amiko, kiu jas avis la vivon de mia edzo.

Fine Miĥailo staris en la pordo.

Bona Dio! Tiel belegan viron mi vidis ankoraŭ neniam. Eleganta, svelta, alta kaŭkazano, malhelaj okuloj, malhelaj haroj nur sur tempioj modere tragrizitaj, sendifektaj dentoj en modera ekrideto – tio estis Miĥailo, kiu devis jam antaŭ longe trapasi kvindekajn jaron.

Plena de embarasoj mi eĉ hontas paroli kun li per mia malbona rusa lingvo. Sed, feliĉe, almenaŭ mangaĵojn mi kapablas prepari bone.

Nur post la vespermanĝo Miĥailo rakontis al ni sian okazintaĵon.

Miĥailon atingis la fino de milito en Germanio. Kiel leŭtenanto de venkinta armeo li restis ankoraŭ post la milito kelkajn monatojn en ĉi tiu lando.

Li estis kvartirita en ia militdifektita, duone ruinigita dometo, nemalproksime de Dresdeno. Tie ankaŭ loĝis maljuna germana profesoro kun sia filino. Lia edzino kaj kvardekjara filo pereis dum vizito de avino en Dresdeno, en tiu tragika punkto de terura usona bombatako.

Sinjoro profesoro rigardis Miĥailon per okuloj, plenaj de malamikeco. Antaŭ du jaroj li revenis el rusa fronto kiel kriplulo. Oni devis amputi al li piedon kaj li povis iradi nur per helpo de lambastonoj.

Miĥailo sciis, ke la profesoro estas obstina nazio, kiu neniam ĉesis adori sian hetmanon Hitleron.

Estis nekredeble, ke tiu fihomo havis tiel belegan kaj inteligentan filinon: belulinon kun bluaj okuloj, nigraj haroj kaj ĉarma junulina staturo. Ŝi nomiĝis Irmo kaj post la morto de patrino ŝi zorgis pri sia patro kaj ilia malriĉa mastrumaĵo. Sed precipe ŝi devis ĉiun tagon stari senfinajn atendovicojn por aĉeti iom da nutraĵoj. Kaj ankaŭ Miĥailo havis siajn ĉiutagajn devojn.

Sed ne daŭris longe kaj ambaŭ junaj homoj amikiĝis, malgraŭ tio, ke Miĥailo ne konis germane kaj Irmo ruse. Sed Irmo havis rusa-germanan vortareton, kiun ŝia patro uzadis, kiam li ankoraŭ „agadis“ en Ruslando.

Ĉiam vespere, kiam tiu maljuna krimulo ekdormis, Irmo kun Miĥailo sidadis en la malgranda ĉambreto de Irmo, ĉe lampo kun grandvalora petrolo kaj vigle foliumis en tiu vortaro.

Miĥailo konis nur tri germanajn vortojn: „Ich liebe dich.“ Kaj Irmo ĉiam respondis: „Ljublju tebja!“

Germana knabino kaj juna rusa soldato travivis amon, kiu ne havis morgaŭon, ne havis estontecon.

Alvenis tago, kiam Miĥailo devis reveni hejmen.

En tiu lasta kuna vespero Miĥailo, per helpo de la fuŝpalpita vortaro, diris al ploranta Irmo: „Mi ĵuras, ke mi nepre revenos.“ Kaj Irmo respondis: „Mi atendos vin. Tiel ĵuras mi.“ Kaj post tio la tutan reston de la vespero ili jam silentis.

Miĥailo preskaŭ ne povis paroli, kiam li tion al ni rakontis. Nur post kelkaj minutoj li povis kontinui:

„Kiam mi revenis hejmen, mi eksciis, ke dum la miito pereis ĉiuj membroj de nia familio: patro – lokomotivestro – trovis sian morton ie ĉe Kievo, panjo, kiu laboris en infanvartejo, pereis dum evakuado, fratino restis sub ruinoj post bombatako. Tiel mi restis tute sola.

Por mi estis nun la plej necesa, fini miajn studojn.

Tuj post tio mi komencis labori kiel ĥirurgo en tiu granda hospitalo, kie mi laboras ĝis hodiaŭ, nun kiel ĉefĥirurgo.

Precipe en komenco mi ofte pensis pri Irmo, ĉar la situacio en nia lando estis pli ol malfacila. Nur diri al iu, ke mi amis germanan knabinon, kaj krom tio filinon de maljuna esesano – tio estus en tiu tempo mia fino.

Mi vidis nenian eblecon skribi al Irmo almenaŭ leteron, estis nenia ebleco vojaĝi eksterlanden.

Tiel mi travivis kelkajn jarojn de terurega postmilita kolektiva – por vi tute neimagebla – vivo ĉe absolutna foresto de privateco.

El Irmo restis nur vana revo.

Post jaroj mi fine edziĝis. Sed mia edzeco ne estis feliĉa. Ĝi baldaŭ finiĝis per eksedziĝo, mia edzino malamamis miajn oftajn noktajn servojn. Jes, mi ankaŭ havis filon. Li ne volis lerni, li amis nur aventurojn. Antaŭ kelkaj jaroj li restis ie sub Pamiro, kiel montargrimpanto. Tie mi denove restis tute sola.

Sed antaŭ nelonge mi „ricevis sur tablon taŭgan homon“. Li promesis al mi ĉion, se li transvivis. Kiam li resaniĝis, li demandis min, kion mi dezirus. Kaj mi – en ŝerco – diris al li, ke mi volus denove vidi lokojn, kie mi travivis finon de milito, en ĉirkaŭo de Dresdeno. Kaj ankaŭ viziti mian maljunan ĉeĥan kunbatalanton.

„Detalo,“ li diris al mi.

Mi preskaŭ forgesis lin, sed li – al mia granda miro – ĉion por mi aranĝis.

Tiel mi nun fine povos plenumi mian promeson, ke mi revenos.“

„Miĥailo, mi petas vin,“ diris Filipino, „ne faru tion. Irmo certe ankaŭ edziniĝis, havas familion. Krom tio, ŝi jam ne estas la juna, deknaŭjara knabino el viaj revoj, kiun vi tiame devis forlasi.“

Sed Miĥailo diris kun certeco „Ne, Filipino. Mi scia, ke Irmo restis needziĝinta. Kaj ne nur pro tio, ke post la milito en Germanio estis nenioj junaj viroj por edziĝo. Irmo estis alia. Ŝi certe nun laboras ie en oficejo. Kaj mi ankaŭ scia, kiel ŝi nun aspektas. Mi tamen ne estas ia naivulo. Kiel kuraciso mi konas imagi pli ol kvindekjaran virinon. Sed ŝi certe restis svelta, nur en ŝiaj nigraj haroj estas iom da arĝento kaj ĉirkaŭ okuloj etaj ventumiletoj de sulkoj: Sed mi neniam ĉesis kaj ĉesos ami ŝin. Fine nun mi povas oferti al ŝi komunan estontecon. Mi havas bonegan postenon.“

„Miĥaio, ne faru tion,“ diris Filipino denove.

„Mi petas, akompanu min, Filipino. Vi ja povas vojaĝi Dresdenon sen problemoj. Krom tio, vi konas germane, mi nur iom anglan lingvon. Mia generacio ne sopiris lerni lingvon de niaj malamikoj. Mi estos tre dankema al vi, kiam vi estos al mi tradukisto.“

„Kaj kiam vi volas vojaĝi?“ demandis Filipino kun ekĝemo.

„Tuj morgaŭ,“ diris Miĥailo decide.

„Do, en tiu kazo ni povas veturi per nia aŭtomobilo,“ rezignis Filipino.

„Ĉu mi povas veturi kun vi?“ mi demandis senkuraĝe. „Eble, ke mi povos esti al vi utila.“

„Certe,“ diris Miĥailo distre, pensante jam pri io alia.

Estis unu el belaj, sunplenaj aŭtunaj tagoj. Ni elveturis tuj post mateno.

Miĥailo estis tute trankvila.

Ni bone konis la vojon al Dresdenu, en pasinteco ni tiun urbon kelkfoje vizitis.

„Mi estis ĉi tie, kiam Dresdenu estis tute en ruinoj,“ rimarkis Miĥailo. „Nun ni devas devojiĝi maldekstre!“

Post kelkaj kilometroj Miĥailo diris: „Ĉi tie! Haltigu, Filipino! Tio estas la preĝejo – kaj tie estas tiu dometo,“ montris Miĥailo. Nun ĝi estas kompreneble riparita.

Filipo haltigis proksime de la domo, kiun Miĥailo indikis kun tia certeco.

Ni eliĝis kune. Kun batanta koro mi sekvis ambaŭ virojn.

Antaŭ la domo, sur korteto, ion faris ia ne tro pura maljunulo. Filipino laŭte salutis. Kaj post tio denove. La maljunulo ne aŭdis.

Fine li hazarde levis la kapon kaj nur post tio li alvenis al drata barilo. Li almetis al si manojn sur orelojn.

„Mi ne aŭdis,“ li kriis germane, sed momenton, mi tuj sendos al vi la edzinon!“

La maljunulo malaperis en la domo. Post nelonge eliris ia maljunulino, kiel sorĉulino el mocipana dometo. Dika, nepura, pli malpli sepdekjarulino kun malkombitaj grizaj haroj kaj kun teruregaj, grandegaj mamoj, kiuj penis al ŝi ĝis talio. Malpuran antaŭtukon ŝi havis ĉirkaŭmetitan per dika rimeno, kiu verŝajne funkciis kiel mamtolaĵo. Ŝvelintaj kruroj enestis en malnovaj lanŝuoj.

„He?“ demandis ŝi kaj scivole rigardis nin kaj nian aŭtomobilon

Filipo komencis precize traduki, kion diris Miĥailo.

„Sinjorino, ni havas peton: Post la milito loĝis en ĉi tiu domo sinjoro Hollmann, aŭ ĥochamnn kun sia filino Irmo. Ĉu vi povas konsili al ni, kie ŝi nun estas?“

La virinaĉo momenton pripensis.

„O, jes, mi rememoras. Belega Irmo kun sia patro. Li ne havis manon, aŭ piedon? – Bedaŭrinde, Irmo mortis, unu aŭ du jarojn post la milito. Ŝia patro sekvis ŝin post kelkaj monatoj.“

Miĥailo paliĝis.

„Mi devas ĉi tie trovi ŝian tombon. Ŝi certe havas iam memorŝtonon.“

La fivirino ekridaĉis, montrante du lastajn, flavajn dentojn.

„Ĉu vi pensas, ke post la milito oni konstruis iajn memorŝtonojn? Oni devis ripari kaj konstrui domojn! Krom tio la bela Irmo kaj ŝia patro jam havis neniujn geparencojn. Do, neniuj pagis por iliaj tomboj. Post dek jaroj oni ĉiam tian tombon elpurigas kaj preparas por alia mortinto,“ klarigis la virinaĉo. „Mi scias tion, ĉar mia edzo laboris en ĉi tiu tombejo multajn jarojn, kiel tombisto. Antaŭe li estis instruisto de muziko. Sed li revenis el Ruslando surda, kiel trunkbarilo. Ie en Orŝe eksplodis al li tio rekte ĉe la kapo.“

Filipo ĉesis traduki, ĉar Miĥailo jam ne aŭskultis. Li foriris sen saluto kaj sidiĝis en la aŭtomobilon, kunpremante la kapon per manplatoj.

Filipo ankoraŭ ĝentile aŭskultis la babiladon de la maljunulino.

„Post la milito revenis nur kelkaj kripuloj, restis sole maljunuloj kaj infanoj. Kaj ni, virinoj, devis laboregi, kiel ĉevaloj. Ĉi tiu domo estis nur ruino. Mi rekonstruis ĝin per ĉi tiuj miaj manoj,“ ŝi diris fiere. „Sed tia laborego, bedaŭrinde, al neniuj virinoj aldonis belecon...“

Vere, la domo estis bela, pura, preskaŭ kiel novkonstruaĵo, fenestroj plenaj de floroj.

La maljunulino fine eksilentis. Post tio ŝi ekridetis kaj rigardante nian aŭtomobilon, ŝi diris:

„Miĥailo... Mi ekkonis lin tuj. Mi estas Irmo...“

Kaj la maljuna virino severe premis al si fingron sur la buŝon.

Ni nur kapjesis kaj senvorte revenis al nia aŭtomobilo.

Eli Urbanová

Iam merkrede, iam marde...

Doktoro de natursciencoj kaj poetino. Mondo diametre diferencaj. Divenu, kio nin kunligas? Tamen esperanto! Jam longe. Vicon da jaroj. Propre ankoraŭ io: la temo Ŝárka. Ĝi aperas ekzemple en jenaj verkoj: Josef Kavka: La protektata naturparko Sovaĝa Ŝaro (Helpa teksto por duontaga ekskurso enkadre de la praga UK-81/1996), Eli Urbanová: El mia buduaro (Fonto 2001) kaj Hetajro dancas (Fonto 1995). Ĉu vi volas frandi almenaŭ kelkajn fragmentojn? Jen ili estas:

Tio estis, ne plu estas,/ ke mi diradis „mia Ŝárka“.../ Eventuale „mia Ŝaro“.../ Aliaj ĝojas el promeno,/ kiam sur kampo ĝermas greno/ kaj sur deklivoj arboj floras.../ Kiam je fungoj ĝi okras.../ Aliaj vagas tra la valo,/ kiam flaviĝas foliaro,/ dum verdaj restas koniferoj.../ Kiam ekflirtas la neĝeroj.../ Tio estis, ne plu estas,/ ke mi diradis „mia Ŝárka“.../ Eventuale „mia Ŝaro“...

Arbar-kunaĵon konsistigas inter alio fungoj. Estu mencio pri la plej okupfrapaj specioj. Por utiligo en kuirejo serĉantojn plej interesas boletoj: sub kverkoj *Boletus reticulatus*, sub piceoj *Boletus edulis*. Seniluziigas la belaspekta, sed pro amareco nemanĝebla *Tyloporus felleus*. Abundas sub piceoj ankaŭ *Xerocomus chrysenteron*, sub betuloj *Leccinum scabrum*, sub larikoj *Suillus elegans*. Sur herbejo kreskas agarikoj /*Agaricus campestris* kaj *arvensis*/ kaj marasmioj /*Marasmius oreadea*/. Somere abundas en Sovaĝa Ŝaro la plej danĝera venena sanito /*Amanita phalloides*/. Male, *Amanita rubescens* apartenas al bonkvalitaj manĝeblaĵoj. Rave ornama estas *Amanita muscaria*, belas ankaŭ *Lepiota rhacodes*. Oftas rusuloj /*Russula aeruginea*, *ochroleuca*, *foetens*/ kaj laktarioj /*Lactarius rufus*, *helvus*, *turpis*, *torminosus*, *piperatus*/, malpli troveblas la bongusta *Lactarius deliciosus*. Foje aperadas enormaj kvantoj da paksilo /*Paxillus involutus*/, manĝebla kun iuj rezervoj. Aŭtune eblas kolekti la sublarikan higroforon /*Hygrophorus lucorum*/, vintre la sur arbostumpoj kreskantajn flamulinon /*Flamulina velutipes*/ kaj pleŭroton /*Pleurotus ostreatus*/, fruprintempe la majfungon triĥolomon /*Tricholoma gambosum*/. Dum la tuta jaro oni admiras buntkolorajn ornamojn de arbo-trunkoj kaj –stumpoj: *Piptoporus betulinus*, *Polyporus squamosus*, *Trametes versicolor*, *Daedalea quercina* k. m. a. Domaĝe, ke ne eblas doni pli dal oko al ĉi-tiea riĉega mikoflaŭro...

Ŝárka, kie mi vidis petoli galputorojn. Kaj kuri talpon. Ĝia pelto brilis kiel veluro. Ŝárka, kie mi atestis renkonton de fazano kaj leporo. Ili estis reciproke tiel interesitaj, ke ili min tute ne perceptis. Foje mi kun Jan desur deklivo observis buteon serĉantan prezon. Subite el la arbaro leviĝis arego da etaj birdoj kaj penis la danĝeran entrudiĝinton forteli. Ili ĉirkaŭflugis ĝin, kriis, provokis. La buteo nenion. Edifite super bagatelajn konfliktojn ĝi desegnis siajn cirklojn ĉiam pli kaj pli alte... Tio ne estis buteo. Tio estis Jan. Jan atakata de hometoj, kiuj lin plej volante bekmortigus... Kaj foje nin du el la herbo aprobe palpebrumadis strigo...

Sovaĝa Ŝaro povas esti konsiderata kiel ideala rezervejo de birdoj. Ekz. ĉiujare nestas en malfacile alirebla densejo kelkaj paroj de najtingalo *Luscinia megarhynchos*. Estas ĉi-loke rifuĝejo de la rara silvio *Sylvia nisoria*. Abundas jenaj kant-birdetoj: *Erithacus rubecula*, *Turdus philomelos*, *Emberiza citrinella*, *Turdus merula*, *Parus major*, *coeruleus*, *cristatus* k. a. El rabobirdoj alte glisas *Falco tinnunculus* kaj *Buteo buteo*. Antaŭ 20 – 30 jaroj eblis observi sur herbejo arojn da koturnoj *Coturnix coturnix*, sed nuntemple ili estas malaperintaj. Restas nur fazanoj *Phasianus colchicus*.

En Ŝaro, celo de turistoj, /li konas eble ĉiun fonon./ Li estas naturscientisto. / Ni nin rekontas nur hazarde. / Plej ofte antaŭ magazeno./ Iam merkrede, iam marde.../ Li verkas en la ĉeĥa lingvo / kaj esperanto. La latinan/ li havas en la eta fingro.../ Ni nin renkontas nur hazarde./ Plej ofte antaŭ magazeno./ Iam merkrede, iam marde.../ Ni sentas al ni simpation./

Li adiaŭis min per kiso! / De tiam ni praktikas tion... / Ni nin renkontas nur hazarde. / Plej ofte antaŭ magazeno. / Iam merkrede, iam marde...

Doktoro de natursciencoj kaj poetino. Ni esperantistoj. Nia senkulpa rilato. Nia reciproka respekto. Ni ambaŭ pli ol okdekjaraj... Dum mi deklaras, ke mi definitive demetas la plumon, ke la ĵus finita kolekto Rapide pasis la temp' estas mi lasta, Jozefo kun eviinda elano laboregas je Scienca Vortaro de Esperanto/akompane al „La nova PIV 2002“/. Permesu kurtan citron el lia prefaco:

„Ĉu tia vortaro estas nepre bezonata, se Esperanto disponas sian tradician, eĉ la noveldonitan PIV? Kaj krome, ja ekzistas fakaj vortaroj, ekz. ĥemia, matematika, medicina, mineralogia, geologia...

Tamen, la profesiaj sciencistoj bezonas **fidindan** vortaron, kiu helpus al ili per vere **planlingvaj**, internacie establitaĵoj terminoj.“

Aĥ, kiel volonte mi Argus lin en lia strebo! Sed mi konas min. Ol kiam mi kapalos ajnan amendon! Pli frue li sciencisto verkos poemon!

Doktoro de natursciencoj kaj poetino. Mondoĵ diametre diferencaj.

.....

Ĉeĥa popola kanto: Já jsem malý mysliveček

Mi arbarist' en arbaro

Mi, arbarist' en arbaro, ĉe l' dors' kun ĉaspafil'
/: marŝas tra l' dnes', arbustaro, kun pen' kaj malfacil'. :/

Bonŝanca post celalveno, mi sidu por ripoz';
/: ĉar estas nur frumateno, abundas la fridros'. :/

Brilas sur musk' la rosperto, kolora diamant',
/: super mi de nigra merlo eksonas ĉarma kant'. :/

Merlo, birdet'mia kara, sidanta sur la pin',
/: diru, ĉu tra l'voj'arbara revenos amatin'. :/

Falĉas herbaron ŝi certe, forege de l' vilaĝ';
/: nu, ŝi procedu tre lerte, singarde kaj kun saĝ'. :/

Lerte, por ke ne vundiĝu la brak' aŭ eĉ la krur',
/: saĝe, por ne renkontiĝi kun entrudema ul'! :/

(Libere esperantigis Josef Kavka)

-----
fino de la pĝ. 8

„Mi lasis tie ĉe ni sur tablo desegnaĵon. Tiun, kiu ne plaĉis al vi. Vi estas sur ĝi iom malbone trafita.“

„Sed bone. Mi rigardis bone en spegulon,“ konfesis Emma.

„Do ni iru al stacidomo, Emma,“ parolsufokiĝis pro feliĉo Marteno.

Kaj li jam antaŭĝojis, kiel li pentros tie en la submontaro.

(Tradukis Jiří Patera)

Jiří Karen

Serĉado de la Blua Tono

Hledání modrého tónu

Poemciklo pri Fryderyk Chopin

Tradukis Jiří Kořínek

RENKONTIĜO KUN LA GEPATROJ

(Karlovy Vary 1835)

Chopin la pli olda teras pri la filo
kaj ankaŭ pri la digna sono de moneroj
(premfaras ilin la diablet' de liaj tonoj)
Li ĝojas ke Chopin la plij na taŭge orientiĝas

Li signas al li silente
per senzorgaj gestoj
ke li ne intencas miksiĝi
en la aferojn de la plenkreska
kiu havas sukceson

Ĝojigas lin atendaĵoj kiujn oni al li faras
(Invitoj Florkronoj Korboj florplenaj)
„Jes knabo Mi rekonas ankaŭ la peton
Mi ne riproĉas al vi la flirtojn
Bone mi vidas la lornojn al vi direktitajn
Per klaĉoj la potenculoj al si kurtigas enuon“

(Sed en kaŝ' anima li tamen nur esperas
ke tiuj kun la blua sango
al li ofertas blazonon kaj ordenon
Kredeble tamen nur li estos la unua
Pianisto de Varsovio

„Ion por io
Tial sur brusto necesas poteĉe
eĉ serpenteton varmigi
Vi havas honorariojn
Ili povas mieni
ke ili estas lernantinoj
de glora Chopin“

Ankaŭ la patrino scias
„Por altigo de viaj revoj knabo
en la nobelan rangon

ne sufiĉas talento kaj gloro
Knabo knabo

Vane vi en iliaj salonoj disipas la sanon
Vi revenos en Varsovion
nur morta“

CHOPIN EN MARIÁNSKÉ LÁZNĚ

(Maria Wodzińska)

„Ĉe la Blanka Cigno“
ili ŝercas en duonlumo
Maria – belege hontema papilio -
lasas al si en glasetojn
verŝadi laŭdojn

Se temas pri la amo
oni kutimas
havi fingrojn traplektitaj
Ne pensi pri futuro
Per la rido forekspedi zorgojn

Indulgeme fermetas palpebrojn
patrino Tereza

Hejmen Chopin rapidegas
Li eksidas al skribtablo
Febre li plumas sur la papero
Lavangoj da liaj oktavoj
kun muĝo falegas
Poste li ludas flustre
kion ili al si diris laŭte
Ke ĉio ordiĝos
Sufiĉas ja ke li ŝin
ŝi lin amas

Sed ŝia kaleŝo fierumas per fazono
kaj la frak' de l' komponisto
nur per zorgeme pura ĉemizo
Serioziĝis la ŝercoj
En la radon penetretas silento

Frederiko scias –
la hodiaŭa saĝo de l' nobeloj
estas kreita
el hieraŭaj malsaĝaĵoj
Anatomio de gento kaj enspezoj
estas senkompate severa

Vane al si diradis
en tiu streĉita silento
„Karulo Karulino venu
ridi al la rido“

Por la silento decidiĝis
La senparolo Kaj poste la kabino tute ne scietas
ke foje en Varsovion
al lia muziko sukcesos
princa reveno

LA LASTA LETERO DE MARIA
WODZIŃSKA AL CHOPIN

Kiom da migroj en malplenon
Kiom da junetaj folioj
kiuj ĝis aŭtuno flaviĝis

Se ne estus tio ke degelas kaj koncertas al ni
ĉi tie tuso
ke al la panjo pro zorgoj blankiĝas la hararo
ke estis Epifanio kaj ni ne emis nek havis tempon
veturi al vizito ke l' horloĝo al ni enue elkalkuladas
ripozon kaj manĝon
mi ne havus sinjoro Chopin
eĉ pri kio al vi skribi... do mi ĉi tie postrikoltas ree
eretojn de ĉilokaj interparoloj kaj en viaj leteroj
mi legas nur la trastrekitajn vortojn

Bone ke vi kalkulas kun prokrastoj
ke nia geedziĝo ne realiĝos baldaŭ
do kun ĉiuj „eble se sed“
Tie kie la edzo estas rento
la vortetoj de l' amo estas
musetoj tristaj grizaj malgrandaj

La panjo al mi diras „lru jam dormi“
„Kredeble vi ne skribas ree al tiu muzikisto“
demandas la paĉjo

Via plej malbona lernantino
kaj amikino el junaĝo
Maria

CHOPIN AL SI PENSAS

Kelnero ŝerculo
Ne verŝu al mi konsolon en rompitaĵn pokalen
Ĉi tiel oni pri l' amo skribas
nur en malbonaj romanoj
Kisoj Muziko Nokturno ĉe la luno
Por la nobelaj signifas amo
koketi kun mensou
„Jes amato sed...“
Kelnero Ŝerculo
Ne verŝu Al mi ne

Tiomfoje vi al mi skribis
kaj neniam vi memoris (precize)
eĉ la numeron de mia domo
Ĉu ridi? Ĉu plori? Ĉio vanaĉe
Esti nobelo
ni ne malŝparus vortojn
Eble humiliĝi al la caro?
Ĉu kuradi de Anas al Kajafas?
Eble poste Kaj kiu scias...

Por kio pene brodi per silkaj vortoj
plebanan kitelon
Mi ja delonge jam scias
ke tie kie estas fajro
fulgas ankaŭ fumo
ke aferoj bagatelaj
decidas pri la granda

Silentu Maria
Diru nenion

RENKONTIĜO

1838 okazis proksimiĝo de F.
Chopin kun George Sand

Ironie ŝi forĵetis la citron
Ŝi tretis ĝin kalkanume kvazaŭ ĝi estus vipuro
Kiom estas en tiu gesto da malrespekto
kaj fantazio

Ne ĝenetas lin d u m e
rikano de persaj ledpantalonoj
kiam per spado de vortoj (eble eĉ tro logikaj)
skermas tiu virino (ĉu li ne kredas ke ŝi pravas
ne nur hodiaŭ sed ĉiam)?
Ĉu li estas al ŝi tirata
tial ke ŝi tiel rave rapide tavoligas la frazojn
(tial ke ŝi dumnokte plenskribas stakojn da papero)
ke ŝi ne ĝiskalkulas la amantojn
tutas je la tradicio
sur la publikan opinion sur kredon?

Sed tiam li jam per silka animo kiel papilio
Kroĉkaptiĝis sur la pikil' de ŝia rido
Fiero li konsideras orgojlon
Plaĉas al li eĉ ŝiaj malfortaĵoj

LA UNUA LETERO DE CHOPIN
AL GEORGE SAND

Mi iris tra parko
kun la guvernistino luno
Estis post mateno
En la gastejo Ĉe du fraksenoj
nin renkontis
la violonisto lun'
Li ŝatas muzikon
multkordan

Li diris „Chopin Mi komplementas al vi“
Kiel ombro mi iris post li
Ni ekdancis
Eble tial ke en foro
mi vin ekvidis

De tiu tempo
mem alkuras al mi la notoj
Facilete vi
muzikon skribas

CHOPIN SUR MALORKO

F. Chopin forveturas ankaŭ
kun la infanoj de George
Sand al Malorko

Kvankam de varmeta humido
saturita estas la aero
la suno kiel sinmortiginto
ĵetiĝas en miajn fenestrojn
Ankaŭ aroj da pensoj
kiel trudaj muŝoj

Mi vagas tra la klostro Valdemosa
Mi vidas diablajn scenojn
Sur araneaĵeto de tristhumoro
en mian animon malsupreniĝas
via bildo
fantasmagorie spegulata

Somnambule mi stumblas
Sur vojkruciĝoj obskuro
Mi subsentas krutaĵon
Kaj proksime ne estas
homo

EL PERDITAJ TAGLIBROJ

I

MI AKCEPTIS VIZITON de George Sand
por vizito de ŝia kastelo en Nohant.
Mi skribas komponaĵojn mornajn.

Funebra marŝo

ŝanĝiĝas je la sonato b minora. Mia
Muziko nostalgigas je l' patrujo. Tiu
patrujo

estas ankaŭ mia Maria.

MI PASIGAS EN NOHANT someron. Per
ĵaluza plum-
trunko mi skribas por mi taglibron. Nur
de vi
muziko, nur de vi mi volas mankareson.

GEORGE ESTAS VIRINO kun firma sano.
Mi eterna laca. Ĝisnokte ŝi skribas.

Maldormas.

Mi bezonas dormi. Havi trankvilon. Ne,
tia forto al vivo ĉe mi ne estas.

ŜIA SENTO ESTAS MALVARMA, FRATINA.
Al mia
malsano laŭdire nocas voluto. Ŝi forpelas
Min nehome. Kaj tamen kaj tamen. Nur tiel
mi povis skribi la Sonaton b minoran
mian funebran marŝon, Marche funèbre.
Mia ĵaluza naturo! Ni amas nin dolore.

CHOPIN EN NOHANT

II

Rapide preterflugos la somero
en ĉi tiu regiono
La vento jam ree galopas
dezertigi parkojn
pluvoj koto Ĉiutagaj

Timinde dormecaj
estas ĉi tie depresioj de folioj
kiam la pejzaĝo ekmalŝanis
je novembro
ne bone oni glutas glacieron
de sarkasmo.

Al vantaĵoj el ĉi mondo
bankroto evidente ne minacas
Nek hejmsopiro estos iam malsana
Konfliktoj Tagon post tago
hejme?
Nokton post nokto kvereloj

Ĉu ŝi min amas pro fiero
Aŭ nur pro kompatato?

EL PERDITAJ TAGLIBROJ

II

Kořínek
MI PASIGAS LA VINTRON EN PARIZO.
Mi skribas leterojn
al „mia gastigantino“ kaj „mia kastelsinjorino“.
Sinjoro Balzac pri ni klaĉas,
ke ni loĝas en magazeno; nia meblaro
estas laŭdire senbelguste verda (kun floroj

troveblaj nur sur digo). Sed li admiras la
florvazojn.
Surtere ni dormas, laŭ li, kiel vaguloj.

MI SKRIBS FANTAZION por Vincent frankoj.
Mi estas nepraktika revulo. Mi ne vendadas
konvenciojn. Mi ne subofertas min. Mi
skribas
ankaŭ tial, bedaŭrinde, ĉar la fiulo enspezo
faras al mi ŝuldojn.

* * *

MORTIS EN VARSOVIO la patro Nikolao.
Plu regas
la caro samnoma. Malĝustajn adresatojn
elektas
al si la morto.

MI SUFERAS. TRE. Vizitadas min ofte
doktoro
MALVARMO kaj flegistino DEPRIMO.
Ĉion ĉi
vi trovos en la sonato h minora.

POR KE ONI NE KLAĈU, mi plu vizitas
la salonojn.
Da profundaj riverencoj. En la societo
mi estas plena de rido kaj spritmensa
ŝerco. Kaj

KIE ESTAS LA BRAKUMO por konsolo?
Kiel la dubojn
peli angulen? Daŭre mi fajfas neforpeblan
Refrenon de kanto, neniu ĝin komponist:
„Mi ne estas, ne estas, kian vi dezirus“.

Verkis Jiří Karen
Tradukis Jiří

Daŭrigota

Mezinárodní komunikační jazyk musí být beznárodnostní

Prof. Charles Durand

Autor je francouzský odborník na informatiku. Napsal dvě knihy o postavení angličtiny ve společnosti. Jako externí odborník byl pozván k účasti na 88. světovém kongresu esperantistů v Göteborgu k diskuzím na kongresové téma „jazyková práva a odpovědnosti“. Se svolením autora předkládáme české veřejnosti překlad jeho projevu při zahájení kongresu 26. července 2003.

Úvodem děkuji panu Renato Corsettimu, předsedovi Světového esperantského svazu (UEA), za pozvání na tento kongres a za možnost zde skromně přispět práci esperantistů.

Dnešní doba nezbytně vyžaduje, abychom prolomili ohradu mlčení, zbudovanou jako tvrz masovými sdělovacími prostředky z pověření jisté oligarchie. Esperantisté neprosazují jen esperanto, nýbrž se také domáhají práva, které náleží národům pro jejich důstojenství; myslet a pracovat svým jazykem, žít v souladu se svou kulturou, být samy sebou plně a bez omezování. Organizace esperantistů mají mnoho společného s jinými skupinami, které vznikly v minulých patnácti letech v různých částech světa a zvláště v Evropě. Tyto skupiny se zabývají obranou mnoha národních jazyků, které by světová plutokracie chtěla považovat za pouhé dialekty a jejichž úloha by se tak stala v podstatě jen folklorní záležitostí. A právě proto je spojení esperantistů s těmito skupinami nanejvýš žádoucí. Podle mého názoru existují všechny potřebné faktory, aby se z tohoto spojení vytvořila skutečná symbióza, což nám pomůže mnohem účinněji uvádět v obecnou známost to, co hlásáme.

Dnes jsou esperantisté jediní, kdo nám nabízí jazyk skutečně mezinárodní a všemi zvládnutelný. Nebudu zde vypočítávat přednosti esperanta, protože vy všichni je znáte lépe než já, který doposud váš jazyk aktivně neovládá. Přesto však nám jiní tvrdí, že mateřský jazyk jisté skupiny, představující ne více než 6 až 7% obyvatel světa, je jazykem univerzálním. To před nás staví závažný problém. Je pravda, že jestliže je jeden národní jazyk prohlašován za *univerzální*, pak to zároveň znamená, že ostatní jazyky takovými nejsou. Jestliže je jednomu jazyku přisuzována *nadřazenost* nad ostatními, pak to samozřejmě zdůrazňuje také podřazenost těch ostatních. Tomu se říká *dvojí kritérií* (dvojitý metr), a to je velmi na závadu, protože když je jeden jazyk *povýšen* nad ostatní, pak jeho příslušníci budou rovněž považováni za *povýšené* nad příslušníky jiných jazyků, ať chtějí či nechtějí.

K tomu bych rád uvedl jakési přirovnání. Všichni víme, že do roku 1960 existovala ve Spojených státech přísná rasová segregace, založená na údajné méněcennosti černochů. Důkladné průzkumy ukázaly, že stejného názoru byla i většina černochů samých. Takové vzájemné srozumění v názorech vzniká vždy ve vztazích mezi kolonizátory a kolonizovanými mezi vládoucími a ovládanými. Konstatujeme tu podobnou situaci mezi rodilými mluvčími údajně univerzálního jazyka a příslušníky ostatních jazyk. Téměř systematická diskriminace, zvýhodňující anglické rodilé mluvčí, je přirozený důsledek *nadřazenosti* přisuzované angličtině, protože v mnohých zemích je angličtina formálně uznávána jakožto výlučný jazyk pro budoucí komunikaci v mezinárodní výměně ve vědě a technice. Stejně tak může diskriminační zaměstnanecká politika existovat jen na základě víry – společné anglickým rodilým mluvčím a těm, kteří jimi nejsou – v údajnou „nadřazenost“ angličtiny. Tato pochybná shoda, kdy jedna skupina vládne a druhá je ovládaná, plodí uvnitř všech mezinárodních organizací (bez povinnosti dodržovat zaměstnanecké kvóty) zjevné nerovnosti, které mohou doznat ještě dalšího posílení působením aktuálních tendencí.

V Evropě se nám mnozí snaží namluvit, že se kvůli obchodním pravidlům a globálním potřebám komunikace stala znalost angličtiny nepostradatelnou. Kdyby však cíle výuky angličtiny byly pouze pragmatické, pak by se apoštolové univerzálního porozumění měli obracet nikoli k angličtině, ale k esperantu.

Musíme konstatovat, že v kontinentální Evropě hraje dnes angličtina stejnou roli jako před rokem 1990 ruština v satelitních zemích Sovětského svazu a v jeho anektovaných republikách. Sociální lingvista Louis-Jean Calvet ozřejmil v tomto procesu etapy zcela podobné tomu, co se dnes ukazuje v západní Evropě v souvislosti s angličtinou. Absence jazykové politiky v neruských republikách vedla k rozsáhlým výpůjčkám z ruštiny, zvláště v oblasti vědy a techniky. Tak se místní jazyky velmi rychle izolovaly jen pro funkce masové komunikace, kdežto ruština se specifikovala pro funkce informatické, oficiální a vědecké. V roce 1975 bylo na konferenci v Taškentu navrženo vyučování ruštiny již od mateřské školy, a to na všech stupních, a později, v roce 1979 na jiné konferenci v Taškentu, nazvané „*Ruština, jazyk přátelství a spolupráce sovětských národů*“, byl podán návrh, aby studenti byli povinni psát své práce rusky. Následovaly manifestace v Tbilisi (Gruzie), Tallinnu (Estonsko), menší protesty v ostatních baltských zemích, petice gruzínských intelektuálů apod... Někteří příslušníci neruských národů si uvědomovali, že se jejich jazyk začíná rozpouštět v jazyce ruském. Docházelo k jevu urychlovaného vstřebávání místních jazyků ruštinou, proti vůli těchto národů, nejružnějšími způsoby odvislými od centrální moci a od jazykové politiky Ruska vůči jeho satelitům. Je zřejmé, že se podobný proces rozvíjí v evropských zemích, a to navozuje domněnku, že budování Evropské unie vede k usnadnění rychlé satelitce starého kontinentu pro Spojené státy americké. V Sovětském svazu měly výpůjčky z ruštiny zmenšovat rozdíly mezi jazyky ve prospěch ruštiny. Tehdy v Sovětském svazu a dnes v kontinentální Evropě jde tento druh jazykového imperialismu pochopitelně různými cestami, ovlivňuje zároveň školskou a univerzitní politiku, jazykové plánování a masové komunikační prostředky. Jazykový imperialismus by sám o sobě nebyl tak nebezpečný, kdyby nebyl spojen s obyčejným drsným imperialismem. Stačí se pozorně podívat, abychom poznali, co obsahuje.

V mnoha zemích zastoupených na tomto kongresu vpašují média do národních jazyků velmi promyšleně a zálučně stovky angloamerických slov, která tak vytěsňují domácí slovní zásobu. Tak je tomu například v italštině, němčině, francouzštině, španělštině, švédštině. Na reklamách obrazy o modernosti o technologii – takzvané *vysoké*, o mobilitě, o vědě, o liberálnosti, o efektivitě, o profesním úspěchu, o bohatství, a dokonce o sportu jsou dnes již téměř vždy spojeny s angloamerickými názvy, které velmi promyšleně nahrazují výrazy z mateřského jazyka, který tím trpí. Tento nepřetržitý nápor cizích slov vytváří u obyvatelstva podmíněný reflex, který nejen favorizuje procvičování angličtiny, ale i souhlas s nadměrnou anglosaskou nadvládou angličtiny v kultuře, ekonomii a politice přičiněním společnosti, které tím samy trpí.

Rémi Kauffer, profesor prestižní politologické školy (Sciences-Po) v Paříži, napsal ve své knize nazvané „*Zbraň dezinformace. Válka nadnárodních firem proti Evropě*“: „Tím, že vnucují svá pojetí, své terminologie, svá pojmání světa, snaží se Spojené státy spoutat své protivníky do myšlenkového kruhu pro ně připraveného tak, aby se z něho již nemohli vyvléci. Vnutit jim své vyjadřování (slovní zásobu) znamená vyhrát první bitvu. Od *brainstorming* k *wargame*, od *teenagers* k *fast-food*, od *management* k *benchmarking* jsou Američané vpředu před všemi ostatními...

Díky tomuto vzrůstajícímu vtíravému vměšování se americko-britský vliv může dále rozšiřovat. Od vládnoucí elity, od hospodářských médií až k útvarům „v předních pozicích“ ze středních společenských vrstev pronikl až k lidovým masám. Boj s pomocí slov, boj s pomocí obrazů. Tím, že amerikanizace výrazů a představ jde ruku v ruce s amerikanizací způsobu konzumu, poskytuje tento jev jeden z nejučinnějších prostředků, který podporuje pronikání amerických firem na rozvíjející se trhy. I když jen obchodní, je konec konců každá válka nejprve válkou duchovních hodnot. Nedá se také vůbec srovnávat s psychologickou bleskovou válkou, vymyšlenou a vedenou k blízkému cíli.

Dezinformace naopak předpokládá pečlivě řízenou trvalou činnost a významné prostředky technické, finanční a lidské.“

Toto vysvětlení je tedy geograficko-politické a plně potvrzuje výrok Zbigniewa Brzezinského, který tvrdí, že *Evropa je od nynějška protektorátem Spojených států*.

Naše takzvané elity si absolutně neuvědomují, že vlastníci slov a jazyka vlastní také myšlení a že ten, kdo vlastní myšlení jiného, vlastní také všechno ostatní. Tato neznalost je všeobecná. Všeobecné používání angličtiny jako prostředku definování a prezentování vědy pochopitelně poskytuje širší viditelnost vědeckých prací anglofonních národů, kdežto práce ostatních odsunuje stranou, a to samozřejmě tím spíše, že jsou redigovány anglicky a tudíž se musí vtěsnat do požadavků angličtiny jak co do formy, tak co do obsahu. Z toho pramení mimetismus (přizpůsobování se prostředí) či imitismus (napodobování), což má nedozírné následky, neboť vede konkurenční inspiraci k programům, které nemohou odpovídat skutečně inovační logice. Tím, že to jsou anglofonní země, kdo tak definuje normy *dobré vědy*, je samozřejmé, že se věda anglofonních zemí jeví jako *nadřazená* vůči vědě zemí ostatních. Pokud budou cizí vědečtí výzkumníci, vědomě či nevědomě, souhlasit s touto vlastní podřazeností tím, že budou při popisování své práce používat angličtinu, budou jen prostými prostředníky angloamerického vědeckého výzkumu a nebudou moci svou práci plně zhodnocovat.

Umožňuje tedy znalost jazyka, který si činí nárok na označení „*univerzální*“, vyšší úroveň prosperity? V to zřejmě věří vládní vedení Taiwanu, protože nedávno najalo tisíc učitelů, jejich rodným jazykem je angličtina, aby zvýšili úroveň znalosti angličtiny taiwanské mládeže. Avšak, jak jsem na to upozornil na konferenci konané v této zemi v listopadu 2002, podíváme-li se na sousední země, uvidíme, že Filipíny, kde je úroveň znalosti angličtiny nejvyšší v celé oblasti, mají přitom v celé jihovýchodní Asii nejnižší ekonomickou úroveň.

Jediný jazyk zmenšuje počet vyjadřovacích způsobů a referenčních hledisek, přičemž ignoruje způsoby myšlení fungující v jiných jazycích. Nelze svěřovat jiným ovládnutím vymezujícím definic a prostředků zobrazování lidských znalostí. Právě proto musí být mezinárodní komunikační jazyk naprosto beznárodnostní a jediný jazyk, který tomuto kritériu v dnešní době odpovídá, je esperanto.

Můj boj je bojem za svobodu ducha, neboť tato svoboda je podmínkou všech ostatních svobod. Jsem dnes s vámi, neboť esperantisté jsou v podstatě stejného názoru.

Revue Esperanto, 96, 2003-09, č. 1162 (9), s 171,84. Český překlad „*Společnost pro mezinárodní jazyk esperanto v Brně*“

Je zvláštní, když v zemi s tak rozšířenou xenofobií a do omrzení se ozývajícími hlasy o národních zájmech, je slyšet z úst mediálně známých a sebejistých osob slova, že „o angličtině je již rozhodnuto“. „Angličtina je o svobodě pohybu.“ „Svět nepotřebuje žádné vymyšlené jazyky, angličtinu nepřeválcují.“ Takto se představuje nemalá část naší inteligence, neschopná vlastní komplexní úvahy; status quo se současnou významnou rolí angličtiny přijímá odevzdaně. – Studujte názory profesora Charlese Duranda!

=====

Polský rozhlas Varšava vysílá v esperantu denně
od 17.00 do 17.25 hod. na krátkých vlnách 7270 a 7285 kHz,
to je 41,26 m a 41,18 m
a tento pořad opakuje
od 20.00 do 20.25 hod. na krátké vlně 7285 kHz, t. j. 41,18 m.
Tyto pořady jsou vysílány také přes satelit a na Internetu.

Eli Urbanová stále aktivní.

V pondělí 10. listopadu 2003 a v sobotu 15. listopadu 2003 vysílal 2. program České televize v rámci pořadu Velký vůz 10-minutový rozhovor s esperantskou básnířkou Eli Urbanovou. Paní Urbanová naznačila, že její poslední básnická sbírka „Rapide pasis la temp“ je už skutečně poslední. Avšak její příspěvek v tomto čísle Bultena naznačuje, že bude psát dál.

Redakce literárního časopisu Literatura Foiro (Literární veletrh), vydávaného ve Švýcarsku, vypsal soutěž o „Dílo roku 2003“. Mezi čtyřmi navrženými literárními díly jsou dvě básnické sbírky Eli Urbanové, členky našeho klubu, čestné členky Světového svazu esperantistů a Českého esperantského svazu. Jde o sbírku „El mia buduaro“ (Z mého budoáru), kterou vydalo nakladatelství Fonto v Brazílii, a sbírku „Rapide pasis la temp“ (Rychle uplynul čas), vydanou nakladatelstvím KAVA-PECH v Dobřichovicích.

Nové knihy

Nakladatelství Volvo Globator v Praze vydalo překlad knihy francouzských autorů Maryvonne a Bruna Robineauových „**Osm let na cestách po naší planetě**“, kterou z esperantského originálu přeložila Jindřiška Drahotová. Knižka formátu 14 x 20 cm má 170 stran a stojí 199,- Kč. Autoři popisují svůj osmiletý pobyt na cestách po celé zeměkouli, při kterém často používali esperanto.

Nakladatelství KAVA-PECH v Dobřichovicích vydalo knihu Sabine Fiedler: **Ilustrita frazeologio** (Ilustrovaná frazeologie) s ilustracemi Pavla Raka. Kniha má formát 14 x 20 cm, 140 stran, cena není uvedena. Kniha obsahuje frazeologické obraty, jako: voda na něčí mlýn, začarovaný kruh, obracet se v hrobě, být v koncích s rozumem, lámat si hlavu, apod., a to v esperantu, němčině, češtině příp. i v dalších jazycích.

Nakladatelství KAVA-PECH v Dobřichovicích vydalo také knihu Ing. Jana Wernera **Terminologiaj konsideroj** (Terminologické úvahy), 180 stran.

Z obsahu: všeobecně o odborné aplikaci esperanta a o terminologii, terminologické zásady, lexikální pozorování a podněty, jazykové úvahy, esperantská terminologie oboru terminologie.

W. Shakespeare: Ze sonetů. Tak se nazývá útlá knížka (48 stran), která obsahuje 42 sonetů v novém překladu Zdenky Bergerové a s ilustrací Věroslava Bergera. Vlastním nákladem ji vydali autoři.

Zdenka Bergerová: Barevná paleta je další sbírka básní naší příznivkyně, jejíž pohádky přinášíme v esperantském překladu. Sbírka vyšla v edici Tvary, svazek 18/2003, ilustrace Věroslav Berger.

Čestmír Vidman: Darkovský záznamník je sbírka básní člena našeho klubu básníka Č. Vidmana, kterou napsal při svém léčebném pobytu v Darkově v r. 2003. Sbírka má 20 stran a vydal ji vlastním nákladem díky technické a redakční práci ing. Margit Turkové z Obořiště.

Přehled některých významných esperantských kongresů a konferencí, které se budou konat v letoším roce:

21. – 27. 3.	6. celoamerický esperantský kongres v Havaně na Kubě
14. – 20. 4.	jazykový seminář tělesně postižených esperantistů v pensionu La Espero ve Skokovech v Českém ráji
30. 4. – 3. 5.	kongres britských esperantistů ve Felixstowe, Anglie
8. – 15. 5.	56. Kongres esperantistů-železničářů v Šoproni, v Maďarsku
28. – 30. 5.	kongres Slovenské federace v Novém Mestě nad Váhom

28. – 31. 5.	81. německý esperantský kongres v Neubrandenburgu
3. – 10. 7.	57. kongres katolických esperantistů v městě Kretinga v Litvě
4. 7. – 15. 8.	tři dvoutýdenní běhy letního esperantského tábora v Lančově u Vranovské přehrady
10. – 17. 7.	60. mezinárodní kongres mladých esperantistů v Berjozce u Kokrova v Rusku
17. – 23. 7.	mezinárodní esperantská konference v Pécsi, Maďarsko
18. – 22. 7.	39. kongres brazilských esperantistů v Maceio
24. – 31. 7.	89. světový kongres esperantistů v Pekingu
31. 7. – 7. 8.	54. kongres křesťanských (tj. nekatolických) esperantistů v Bystřici pod Hostýnem
6. – 8. 8.	36. kongres korejských esperantistů v Iksanu
14. – 21. 8.	77. kongres dělnických esperantistů (SAT) v Bratislavě
21. – 28. 8.	turistické setkání v Praze a v Českém krasu (postkongres SAT)
24. – 29. 8.	mezinárodní setkání tělesně postižených esperantistů v Pardubicích-Rybitví
25. – 29. 8.	6. kongres esperantistů Evropské unie v Bilbao (Baskicko, Španělsko)
15. – 17. 10.	konference Českého esperantského svazu v Olomouci
10. – 12. 11.	terminologický seminář o esperantu v železniční dopravě v Dobřichovicích

Akce v roce 2005:

4. – 8. 3. 2005	4. asijský esperantský kongres v Káthmándú v Nepálu
5. – 8. 5. 2005	82. německý esperantský kongres v Michelstadtu
30. 7. – 6. 8. 2005	90. světový kongres esperantistů ve Vilniusu, Litva

další světové kongresy esperantistů se připravují takto:

- 91. světový kongres v r. 2006 ve Florencii,
- 92. světový kongres v r. 2007 v Jokohamě.

=====

Ni funebras...

Fine de la jaro 2003 forlasis niajn vicojn

s-anino **Anna Kubová**, meritplena kaj malavara membrino de nia klubo, en la aĝo de 92 jaroj

la 26-an de decembro mortis s-anino **Ludmila Kombercová**, en la aĝo de 86 jaroj

la 28-an de decembro forlasis nin s-anino **Eugenie Bláhová**, en la aĝo de 80 jaroj

Ni bedaŭras ilian forpason. Honoron al iliaj memoroj.

Praha-ek-2004-01-24

- 24 -

Zadní strana Bultena